

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
YVES BOT
esitatud 6. septembril 2018¹

Kohtuasi C-386/17

Stefano Liberato
versus
Luminita Luisa Grigorescu

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Corte suprema di cassazione (Itaalia kassatsioonikohus))

Eelotsusetaotlus – Õigusalane koostöö tsiviilasjades – Määrus (EÜ) nr 44/2001 Artikli 5 punkt 2 – Artikkel 27 – Artikli 35 lõige 3 – Kohtualluvus ning kohtuotsuste tunnustamine ja täitmine kohtuasjades, mis on seotud ülalpidamiskohustusega – Määrus (EÜ) nr 2201/2003 – Artiklid 19 ja 24 – Kohtualluvus ning kohtuotsuste tunnustamine ja täitmine kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega – Samal ajal pooleli olevad kohtuasjad (*lis pendens*) – Samal ajal pooleli olevaid kohtuasju reguleerivate eeskirjade rikkumine – Tagajärjed – Otsuse teinud kohtu pädevuse kontrollimise keeld

1. Eelotsusetaotlus puudutab nõukogu 27. novembri 2003. aasta määruse (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1347/2000,² artiklite 19 ja 24 tõlgendamist.

2. Taotlus on esitatud Stefano Liberato ja Luminita Luisa Grigorescu vahelises kohtuvaidluses, mille ese on Rumeenia kohtu poolt tehtud abielusidet, vanemlikku vastutust ja ülalpidamiskohustust käsitleva otsuse tunnustamine Itaalia kohtus.

3. Kõnealune vaidlus annab Euroopa Kohtule võimaluse täpsustada, kas samal ajal pooleli olevaid kohtuasju reguleerivate eeskirjade rikkumine kohtu poolt, kuhu pöörduiti hiljem, võib olla aluseks tema otsuse mittetunnustamisele.

4. Oma analüüsi lõpus teen, lähtudes 19. novembri 2015. aasta kohtuotsusest P³, ettepaneku järeldata esimese võimalusena, et nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001⁴ kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades⁵ artikli 35 lõiget 3 ning määruse nr 2201/2003 artiklit 24 tuleb tõlgendada nii, et need keelavad selle, et määruse nr 44/2001 artiklis 27 ja määruse nr 2201/2003 artiklis 19 sätestatud samal ajal pooleli olevaid kohtuasju reguleerivate eeskirjade rikkumine kohtu poolt, kuhu pöörduiti hiljem, oleks aluseks tema otsuse mittetunnustamisele seetõttu, et tunnustamine on vastuolus selle liikmesriigi avaliku korraga, kus taotletakse kohtuotsuse tunnustamist.

1 Algeel: prantsuse.

2 ELT 2003, L 338, lk 1; ELT eriväljaanne 19/06, lk 243.

3 C-455/15 PPU, edaspidi „kohtuotsus P“, EU:C:2015:763.

4 Mis puudutab vajadust viidata sellele määrusele, siis vt käesoleva ettepaneku punktid 43 ja 44.

5 EÜT 2001, L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42.

I. Õiguslik raamistik

A. Liidu õigus

1. Määrus nr 44/2001

5. Määruse nr 44/2001 artikli 5 punktis 2 on sätestatud:

„Isiku, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, võib teises liikmesriigis kaevata:

[...]

2. ülalpidamiskohustusega seotud asjade puhul selle paiga kohtusse, kus on ülalpeetava alaline või peamine elukoht, või kui asi kaasneb perekonnaseisuga seotud menetlusega, kohtusse, mis on kohalike seaduste kohaselt pädev seda asja menetlema, välja arvatud juhul, kui kohtualluvuse aluseks on üksnes ühe poole kodakondsus[.]“

6. Määruse artikkel 27 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Kui eri liikmesriikide kohtutes algatavad ühe ja sama alusega hagide põhjal menetlusi ühed ja samad asjaosalised, peatab kohus, kellele hagi on esitatud hiljem, oma menetlused omal algatusel seni, kuni on kindlaks tehtud selle kohtu pädevus, kellele hagi esitati esimesena.

2. Kui on kindlaks tehtud selle kohtu pädevus, kellele hagi esitati esimesena, loobub kohus, kellele hagi esitati hiljem, pädevusest esimese kohtu kasuks.“

7. Määruse artiklis 28 on sätestatud:

„1. Kui eri liikmesriikide kohtutes on lahendamisel seotud menetlused, võivad kõik kohtud peale esimesena taotluse saanud kohtu oma menetlused peatada.

2. Kui nimetatud menetlused on pooleli esimese astme kohtus, võivad kõik kohtud peale esimesena taotluse saanud kohtu ühe poole taotlusel pädevusest loobuda, kui esimesena taotluse saanud kohus on kõnealustes menetlustes pädev ja kui asjaomase riigi õigusaktid võimaldavad neid menetlusi liita.

3. Menetlused loetakse seotuks käesoleva artikli tähenduses, kui nad on sedavõrd tihedalt seotud, et eri menetlustest tulenevate vastuoluliste otsuste ohu vältimiseks oleks soovitav neid menetleda ning otsuseid teha üheskoos.“

8. Määruse artiklis 34 on sätestatud:

„Otsust ei tunnustata:

1. kui tunnustamine oleks selgelt vastuolus selle liikmesriigi avaliku korraga, kus tunnustamist taotletakse;

[...]

3. kui see on vastuolus kohtuotsusega, mis on tehtud nendesamade asjaosaliste vahelise vaidluse puhul selles liikmesriigis, kus tunnustamist taotletakse;

4. kui see on vastuolus varem sama hagi põhjal samu asjaosalisi hõlmavas asjas teises liikmesriigis või kolmandas riigis tehtud otsusega, kui varasem kohtuotsus vastab taotluse saanud liikmesriigis tunnustamiseks vajalikele tingimustele.“

9. Määruse nr 44/2001 artiklis 35 on ette nähtud:

„1. Otsust ei tunnustata ka juhul, kui see on vastuolus II peatüki 3., 4. või 6. jao sätetega ning artiklis 72 sätestatud juhul.

2. Eelmises lõikes märgitud juhul pädevuse aluseid kontrollivale kohtule, kellelt taotletakse tunnustamist, on siduvad need asjaolud, mis on otsuse teinud liikmesriigi kohtu pädevuse aluseks.

3. Võttes arvesse lõiget 1, ei või otsuse teinud liikmesriigi kohtu pädevust kontrollida. Artikli 34 punktis 1 osutatud avaliku korraga seonduvat kontrolli kohtualluvuse puhul teha ei või.“

2. Määrus nr 2201/2003

10. Määruse nr 2201/2003 põhjendustes 11, 12, 21 ja 33 on sätestatud:

„(11) Ülalpidamiskohustused jäetakse käesoleva määruse reguleerimisalast välja, sest neid käsitleb juba [...] määrus nr 44/2001. Kohtutel, millel on jurisdiktsioon vastavalt käesolevale määrusele, on üldiselt jurisdiktsioon teha otsuseid ülalpidamiskohustuse küsimuses [...] määruse nr 44/2001 artikli 5 [punkti] 2 alusel.

(12) Käesoleva määrusega kehtestatud kohtualluvuse alused vanemliku vastutuse küsimustes kujundatakse lapse huve silmas pidades, eeskätt läheduskriteeriumi põhjal. See tähendab, et jurisdiktsioon peaks esimeses järjekorras olema lapse alalise elukoha liikmesriigil, välja arvatud teatavatel lapse elukoha vahetamise juhtudel või vastavalt kokkuleppele vanemliku vastutuse kandjate vahel.

[...]

(21) Liikmesriigis tehtud kohtuotsuste tunnustamine ja täitmisele pööramine peaks põhinema vastastikuse usalduse põhimõttel ja mittetunnustamise põhjusi peaks olema võimalikult vähe.

[...]

(33) Käesolevas määruses tunnustatakse põhiõigusi ja peetakse kinni Euroopa Liidu põhiõiguste harta põhimõtetest. Eeskätt püütakse sellega tagada lapse põhiõiguste austamist, mis on sätestatud [...] põhiõiguste harta artiklis 24.“

11. Määruse artikli 12 „Lepinguline kohtualluvus“ lõigetes 1 ja 2 on sätestatud:

„1. Liikmesriigi kohtutel, kellel on artikli 3 tõttu pädevus lahutuse, lahuselu või abielu tühistamise taotluse suhtes, on pädevus kõigi selle taotlusega seotud vanemlikku vastutust käsitlevates küsimustes juhul, kui:

a) vähemalt ühel abikaasast on lapse ees vanemlik vastutus;

ning

b) abikaasad ja vanemliku vastutuse kandjad on kohtusse pöördumise ajal sõnaselgelt või muul viisil ühehäälselt kohtute pädevust tunnistanud ning see on lapse parimates huvides.

2. Lõikega 1 ette nähtud kohtualluvus lakkab niipea, kui:

- a) abielulahutuse, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsus on jõustunud;
- b) punktis a nimetatud kuupäeval pooleli olevate vanemliku vastutusega seotud menetluste puhul jõustub nendes menetlustes tehtud otsus;
- c) punktides a ja b nimetatud menetlused on lõppenud mõnel muul põhjusel.“

12. Määruse artiklis 17 „Kohtualluvuse kontrollimine“ on sätestatud:

„Kui liikmesriigi kohtule esitatud hagi käsitleb asja, mis käesoleva määruse kohaselt ei ole tema alluvuses ning mis on selle määruse põhjal mõne teise liikmesriigi kohtu alluvuses, teatab ta omal algatusel, et asi ei allu sellele kohtule.“

13. Määruse artiklis 19 „Menetluses olev kohtuasi ja sellega seotud menetlused“ on sätestatud:

„1. Kui erinevate liikmesriikide kohtutes algatatakse ühede ja samade asjaosaliste vaheline lahutus-, lahuselu- või vanemliku vastutuse menetlus, peatab kohus, kellele hagi on esitatud hiljem, menetluse omal algatusel seni, kuni on kindlaks tehtud selle kohtu pädevus, kellele hagi on esitatud esimesena.

2. Kui erinevate liikmesriikide kohtutes algatatakse ühe ja sama lapse suhtes ühe ja sama alusega hagide põhjal vanemlikku vastutust käsitlev menetlus, peatab kohus, kellele hagi on esitatud hiljem, menetluse omal algatusel seni, kuni on kindlaks tehtud selle kohtu pädevus, kellele hagi on esitatud esimesena.

3. Kui on kindlaks tehtud selle kohtu pädevus, kellele hagi on esitatud esimesena, loobub kohus, kellele hagi on esitatud hiljem, pädevusest esimese kohtu kasuks.

Sel juhul võib pool, kes esitas asjakohase hagi kohtule, kellele hagi on esitatud hiljem, esitada kõnealuse hagi kohtule, kellele hagi on esitatud esimesena.“

14. Määruse nr 2201/2003 artikli 21 „Kohtuotsuse tunnustamine“ lõigetes 1 ja 4 on sätestatud:

„1. Ühes liikmesriigis tehtud kohtuotsust tunnustatakse teistes liikmesriikides ühegi erimenetluse järgimist nõudmata.

[...]

4. Kui kohtuotsuse tunnustamise küsimus tõstatatakse liikmesriigi kohtus arutatava asja käigus, võib kõnealune kohus selle küsimuse otsustada.“

15. Määruse artiklis 22 „Abielulahutust, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamist käsitlevate kohtuotsuste mittetunnustamise põhjused“ on sätestatud:

„Abielulahutust, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamist käsitlevat kohtuotsust ei tunnustata:

- a) kui selline tunnustamine on oluliselt vastuolus selle liikmesriigi avaliku korraga, kus taotletakse tunnustamist;

[...]

- c) kui see on vastuolus kohtuotsusega, mis on tehtud nendesamade asjaosaliste vahelise menetluse käigus selles liikmesriigis, kus taotletakse tunnustamist;

[...]“.

16. Määruse artikkel 23 „Vanemlikku vastutust käsitlevate kohtuotsuste mittetunnustamise põhjused“ kõlab järgmiselt:

„Vanemlikku vastutust käsitlevat kohtuotsust ei tunnustata:

- a) kui selline tunnustamine on oluliselt vastuolus selle liikmesriigi avaliku korraga, kus taotletakse tunnustamist, võttes arvesse lapse parimaid huve;

[...]

- e) kui see on vastuolus hilisema vanemlikku vastutust käsitleva kohtuotsusega, mis on tehtud liikmesriigis, kus taotletakse tunnustamist;

[...]“.

17. Määruse artiklis 24 „Otsuse teinud kohtu pädevuse kontrollimise keeld“ on sätestatud:

„Otsuse teinud liikmesriigi kohtu pädevus ei kuulu kontrollimisele. Artikli 22 punktis a ja artikli 23 punktis a osutatud avalikule korrale vastavuse kontrollimist ei või kohaldada artiklites 3–14 sätestatud kohtualluvuseeskirjade suhtes.“

B. Itaalia õigus

18. Tsiviilseadustiku (Codice civile) artiklis 150 „Lahuselu“ on sätestatud:

„Abikaasade lahuselu on lubatud.

Lahuselu võib olla kohtu poolt tunnustatud või omavahelise kokkuleppe tulemus.

Õigus taotleda lahuselu kohtupoolset tunnustamist või vastava kokkuleppe kinnitamist on ainult abikaasadel.“

19. Tsiviilseadustiku artiklis 151 „Kohtu poolt tunnustatud lahuselu“ on sätestatud:

„Lahuselu tunnustamist võib taotleda, kui – isegi ühe või mõlema abikaasa tahtest hoolimata – esinevad niisugused asjaolud, mis muudavad kooselu jätkamise väljakannatamatuks või millel on oluline kahjulik mõju laste kasvatusesele.

Kohus, kes lahuselu tunnustab, sedastab – kui see on nii ja kui seda on nõutud –, kumb abikaasast on lahuselus süüdi, võttes arvesse tema käitumist, mis on vastuolus abieluliste kohustustega.“

20. Eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustab, et abielusideme lõpliku lõpetamise (abielulahutus) suhtes on *ratione temporis* kohaldatav 1. detsembri 1970. aasta seaduse nr 898 (Abielulahutuse kord) (legge n. 898 Disciplina dei casi di scioglimento del matrimonio)⁶ artikli 3 esimese lõigu punkti 2 alapunkt b, mis kõlab järgmiselt:

„Abielulahutust või selle tsiviilõiguslike tagajärgede lõpetamist võib taotleda üks abikaasadest:

[...]

2) juhtudel, kui:

[...]

- b) kohus on jõustunud kohtuotsusega abikaasade lahusele tunnustanud või lahuselukokkuleppe kinnitanud või kui on tegemist faktilise lahusele, kui see faktiline lahusele sai alguse vähemalt kaks aastat enne 18. detsembrit 1970. Kõikidel eespool nimetatud juhtudel peab lahusele selleks, et saaks taotleda abielulahutust või selle tsiviilõiguslike tagajärgede lõpetamist, olema katkematult kestnud vähemalt kolm aastat alates hetkest, mil abikaasad ilmusid lahusele menetluses kohtu esimehe ette, ning seda isegi siis, kui kohtumenetluse käigus jõutakse lahuselukokkuleppe sõlmimiseni.“

21. Eelotsusetaotluse esitanud kohus lisab, et vanemlikku vastutust ja lapse ülalpidamiskohustust reguleeritakse lahusele ja lahutuse korral ühtemoodi tsiviilseadustiku artiklites 337 *bis*–337 *octies*.

II. Põhikohtuasja faktilised asjaolud ja eelotsuse küsimused

22. S. Liberato ja L. L. Grigorescu abiellusid Roomas (Itaalia) 22. oktoobril 2005 ning elasid koos selles liikmesriigis, kuni 20. veebruaril 2006 sündis nende laps. Abielusuhe halvenes järk-järgult. Ema viis lapse Rumeeniasse ega naasnud enam koju Itaalias⁷.

23. S. Liberato palus 22. mail 2007 Tribunale di Teramo (Teramo esimese astme kohus, Itaalia) esitatud taotluses tunnustada tema lahusele L. L. Grigorescut ja määrata talle lapse hooldusõigus. L. L. Grigorescu palus kostjana tunnustada lahusele tema abikaasa süül, määrata talle lapse ainuhooldusõigus ning mõista isalt poja ülalpidamiseks välja elatis.

24. Tribunale di Teramo (Teramo esimese astme kohus, Itaalia) tunnustas 19. jaanuari 2012. aasta kohtuotsusega⁸ abikaasade lahusele L. L. Grigorescu süül ning suunas eraldi kohtumäärusega asja uurimisele, et teha otsus poolte vanemlikku vastutust puudutavate vastastikuste nõuete kohta.

25. Kui see vanemlikku vastutust puudutav kohtuasi oli Itaalias pooleli, pöördus L. L. Grigorescu 30. septembril 2009 Judecătoria Bucureşti (Bukaresti esimese astme kohus, Rumeenia) poole, paludes abielu lahutada, määrata talle lapse ainuhooldusõigus ning mõista isalt poja ülalpidamiseks välja elatis.

⁶ GURI nr 306, 3.12.1970, lk 8046.

⁷ Curtea de Apel Bucureşti (Bukaresti apellatsioonikohus, Rumeenia) alaealiste ja perekonnaküsimustega tegeleva kolmanda tsiviilkolleegiumi 12. juuni 2013. aasta jõustunud kohtuotsuses nr 1072, mis on lisatud eelotsusetaotlusele ja mille esitas S. Liberato, on täpsustatud, et „[k]ohus leidis, et pooled sõlmisid 2005. aasta oktoobris abielu Itaalias ning elasid 2006. aasta oktoobrini vaheldumisi Rumeenias ja Itaalias. Sellest ajast peale elavad osapooled faktiliselt lahus, kusjuures vastustaja ja abielust sündinud alaealine laps elavad üksnes Rumeenias. Seega on vastustaja alates 2006. aastast elanud üksnes Rumeenias, ühesainsas elukohas.“ Eelotsusetaotlusest ilmneb, et lapse äraviimise või kinnipidamise seaduslikkuse üle ei vaielda.

⁸ Eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustas, et see kohtuotsus on jõustunud.

26. Selle S. Liberato vastu algatatud võistleva menetluse raames esitas S. Liberato esimese võimalusena samal ajal pooleli oleva kohtuasja vastuväite põhjusel, et Itaalias oli esimesena algatatud lahuselumenetlus. Sellest hoolimata lahutas Judecătoria Bucureşti (Bukaresti esimese astme kohus, Rumeenia) oma 31. mai 2010. aasta otsusega abielu, määras lapse hooldusõiguse emale, kehtestas isa lapsega suhtlemise korra ning isa poolt lapse ülalpidamiseks maksatava elatise summa.

27. See otsus jõustus pärast Curtea de Apel Bucureşti (Bukaresti apellatsioonikohus, Rumeenia) 12. juuni 2013. aasta otsust, millega kinnitati Tribunalul Bucureşti (Bukaresti esimese astme kohus, Rumeenia) 3. detsembri 2012. aasta otsust ja jäeti rahuldamata S. Liberato apellatsioonkaebus 31. mai 2010. aasta otsuse peale.

28. Hiljem jõudis Tribunale di Teramo (Teramo esimese astme kohus, Itaalia) 8. juuli 2013. aasta otsusega lõpule lahuselumenetlus Itaalias. Selle kohus määras lapse ainuhooldusõiguse S. Liberatole ja anti korraldus ta otsekohe Itaaliasse tagasi tuua. Samuti kehtestas kohus ema lapsega Itaalias suhtlemise korra, mis pidi toimuma sotsiaalteenistuste ja prokuratuuri järelevalve all, ning mõistis emalt lapse ülalpidamiseks välja elatise.

29. Tribunale di Teramo (Teramo esimese astme kohus, Itaalia) jättis rahuldamata L. L. Grigorescu täiendava nõude tunnustada Itaalias määruse nr 2201/2003 alusel Tribunalul Bucureşti (Bukaresti esimese astme kohus, Rumeenia) 3. detsembri 2012. aasta abielulahutust puudutavat kohtuotsust. Tribunale di Teramo (Teramo esimese astme kohus, Itaalia) märkis, et abielulahutusmenetlus algatati Rumeenias 2009. aastal pärast Itaalias 2007. aastal algatatud lahuselumenetlust ja et Tribunalul Bucureşti (Bukaresti esimese astme kohus, Rumeenia) on rikkunud määruse nr 2201/2003 artiklit 19, sest ei olnud menetlust peatanud.

30. L. L. Grigorescu esitas selle kohtuotsuse peale apellatsioonkaebuse, esitades esimese võimalusena täiendava nõude tunnustada Curtea de Apel Bucureşti (Bukaresti apellatsioonikohus, Rumeenia) 12. juuni 2013. aasta kohtuotsust, millega lükati tagasi samal ajal pooleli oleva kohtuasja vastuväide eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul põhjusel, et nende kahe kohtuasja ese ei olnud Rumeenia menetlusõiguse kohaselt identne⁹. Corte d'Appello di L'Aquila (L'Aquila apellatsioonikohus, Itaalia) muutis oma 31. märtsi 2014. aasta otsusega esimese astme kohtu otsust ja rahuldab vastuväite, mis tugines asjaolule, et oli olemas jõustunud Rumeenia kohtu otsus abielulahutuse kohta, mis puudutas ka lapse hooldusõigust ja ülalpidamist. See kohus leidis, et selle kohtu, kuhu pöörduti hiljem, ehk Rumeenia kohtu poolne liidu õiguses sätestatud samal ajal pooleli olevaid kohtuasju käsitleva korra rikkumine ei ole „asjakohane“ Rumeenia poolt võetud lõplike meetmete tunnustamise tingimuste hindamisel, et Rumeenia otsused ei ole vastuolus Itaalia omadega, ning järeldas, et ei ole mingit põhjust, eelkõige avalikku korda puudutavat põhjust, mis takistaks Rumeenia otsuse tunnustamist.

31. S. Liberato esitas Corte d'appello di L'Aquila (L'Aquila apellatsioonikohus, Itaalia) otsuse peale kassatsioonikaebuse.

32. Eelotsusetaotluse esitanud kohus Corte suprema di cassazione (Itaalia kassatsioonikohus) märgib, et Rumeenias tehtud kohtuotsus käsitleb abielusidet, vanemlikku vastutust ja ülalpidamiskohustust. Itaalias algatatud lahuselumenetluses esitati samad nõuded, välja arvatud abielusidet puudutav nõue, mis ei ole identne, kuna Itaalia õiguskorras on enne abielu lahutamist vaja tuvastada, et abikaasade lahusele kohta seaduses sätestatud tingimused on täidetud.

33. Kohus märgib kõigepealt, et ei esine määruse nr 2201/2003 artikli 22 punktist c, artikli 23 punktist e ega määruse nr 44/2001 artikli 34 lõikest 4 tulenevaid põhjusi, mis takistaksid Rumeenia otsuse tunnustamist vastavalt abieluseisundi, vanemliku vastutuse ja ülalpidamiskohustuse osas.

9 Põhistuse üksikasju vt käesoleva ettepaneku punktist 61.

34. Selle kohtu arvates on järgmiseks vaja välja selgitada, kas liikmesriik, milles tehti kohtuotsus, mille tunnustamist taotletakse, on rikkunud kohaldatavaid liidu õiguses samal ajal pooleli olevaid kohtuasju käsitlevaid sätteid, see tähendab määruse nr 2201/2003 artiklit 19 ja määruse nr 44/2001 artiklit 27, ning kui rikutud on mõlemaid, siis kas niisugune rikkumine võib kujutada endast tunnustamist takistavat põhjust seetõttu, et esineb selge vastuolu avaliku korraga.

35. Eelotsusetaotluse esitanud kohus rõhutab, et samal ajal pooleli olevate kohtuasjade reegel väljendab liidu õiguses põhimõtet, millel põhineb usalduse ja koostöö süsteem, mille alusel kohtuotsused liikmesriikide vahel liiguvad. Samal ajal pooleli olevate kohtuasjade eeskiri rajaneb järgmisel kolmel põhimõttel: mõiste autonoomsus; sellele kohtule, kuhu pöörduti hiljem, kehtestatud keeld kontrollida, kas asi allub kohtule, kuhu pöörduti varem, ning viimati nimetatud kohtu ajaline eesõigus, mis on kohtule, kuhu pöörduti hiljem, kohustuslik.

36. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et igas Rumeenia menetlusetapis ja eelkõige Curtea de Apel Bucureşti (Bukaresti apellatsioonikohus, Rumeenia) S. Liberato poolt esitatud samas asjas pooleli olevate kohtuasjade vastuväide lükati tagasi aluse, eseme ja poolte täieliku identsuse tõttu, kohaldades ühelt poolt samas asjas pooleli olevate kohtuasjadega seonduvat Rumeenia menetlusnormi ja teiselt poolt liidu õiguse mõistet „pooleli olevad kohtuasjad“, nagu see on toodud määruse nr 2201/2003 artikli 19 lõikes 1. Ta järeldab sellest, et Rumeenia kohtud on eiranud määruse nr 2201/2003 artikli 19 lõiget 1, mis asetab samale tasandile lahuselu tunnustamise, abielulahutuse ja abielu kehtetuks tunnustamise taotlused ega nõua seetõttu aluse ja eseme identsust.

37. Seoses otsusega lapse ülalpidamiskohustuse küsimuses märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et see on põhjuslikus seoses vanemlikku vastutust käsitleva otsusega ning seda ei saa viimasest eraldada ei loogiliselt ega õiguslikult, kuna see sõltub põhinõude kohta tehtud otsusest. Ta leiab, et täidetud on määruse nr 44/2001 artiklis 28 esitatud tingimused, mida tuleb mõista nõukogu 18. detsembri 2008. aasta määruse (EÜ) nr 4/2009 kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning koostöö kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes¹⁰ artiklit 3 silmas pidades, ehkki viimane säte ei ole vahetult kohaldatav¹¹.

38. Eelotsusetaotluse esitanud kohus arvab, et Rumeenia jõustunud kohtuotsuse, mille tunnustamist taotletakse, on teinud kohus, kellele vaidlus ei allu, sest tema poole pöörduti hiljem.

39. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et see rikkumine puudutab mitte ainult ühe niisuguse kriteeriumi kohaldamist, mille alusel määratakse kohtualluvus kahe liikmesriigi vahel, vaid ka – võttes arvesse samas asjas pooleli olevate kohtuasjade reegli otstarvet liikmesriikide kohtuotsuste automaatse tunnustamise ja täitmise süsteemis – ühe sellise menetlusõigusliku avaliku korra põhimõtte rakendamist liidu õiguses, mida väljendab kohtuotsuste õiguspärane liikumine liidus. Ajalise eesõiguse põhimõttel, mis on selle menetluseeskirja aluseks, mille kohaselt tuleb kohaldada samas asjas pooleli olevate kohtuasjade reeglit, on liidu menetlusõiguses keskne tähtsus, sest see hoiab ära selliste kohtuasjade algatamise, mille ainus eesmärk on vaidlustada menetluse tulemus olukorras, kus ei olda nõus sisuliste otsustega, mille on juba teinud pädev kohus, kuhu pöörduti varem ja kellele kohtuasja allumine on konkreetsetes asjas vaieldamatul moel tuvastatud.

40. Kohus märgib ka, et määruse nr 2201/2003 artiklis 24, milles on ette nähtud otsuse teinud kohtu pädevuse kontrollimise keeld, on viidatud ainult artiklites 3–14 sätestatud kohtualluvuseeskirjadele ja mitte artiklis 19 sätestatud eeskirjale.

¹⁰ ELT 2009, L 7, lk 1.

¹¹ Määruse nr 4/2009 artikli 76 kolmanda lõigu kohaselt kohaldatakse seda 18. juunist 2011.

41. Neil asjaoludel otsustas Corte suprema di cassazione (Itaalia kassatsioonikohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

- „1. Kas määruse nr 2201/2003 artikli 19 lõigetes 2 ja 3 sätestatud samas asjas pooleli olevaid kohtuasju reguleerivate eeskirjade rikkumine mõjutab ainult kohtualluvuse kindlaksmääramist – mille tulemusena kohaldatakse selle määruse artiklit 24 – või võib see vastupidi kujutada endast põhjust, mis takistab liikmesriigis, mille kohtusse pöördui varem, tunnustada kohtuotsust, mis on tehtud liikmesriigis, mille kohtusse pöördui hiljem, ning seda menetlusõigusliku avaliku korruga seotud põhjustel, võttes arvesse, et artiklis 24 on viidatud ainult artiklites 3–14 toodud kohtualluvuseeskirjadele, mitte määruse nr 2201/2003 artiklile 19?
2. Kas määruse nr 2201/2003 artikli 19 tõlgendus, mille kohaselt kujutab see endast ainult kohtualluvuse kindlaksmääramise kriteeriumi, on vastuolus liidu õiguse mõistega „pooleli olevad kohtuasjad“ ning selle normi otstarbe ja eesmärgiga, millega püütakse kehtestada menetlusõigusliku avaliku korruga seotud eeskirjade kogum, millest ei saa teha erandit, et tagada niisuguse ühise ala loomine, mida iseloomustab liikmesriikidevaheline vastastikune usaldus ja menetluslik lojaalsus ning milles saab valitseda kohtuotsuste automaatne tunnustamine ja vaba liikumine?“

III. Minu analüüs

42. Samas asjas pooleli olevaid kohtuasju reguleerivate eeskirjade rikkumise tagajärgede tuvastamiseks põhikohtuasja asjaoludel on kõigepealt vaja kindlaks määrata nii kõik tõlgendatavad sätted kui ka samas asjas pooleli olevate kohtuasjade mehhanismi rakendamise tingimused.

A. Sissejuhatavad märkused

1. Eelotsuse küsimuste ümbersõnastamine

43. Tuleb märkida, et eelotsusetaotluse esitanud kohus esitab oma küsimused ainult määruse nr 2201/2003 kohta, kuigi eelotsusetaotlusest nähtub, et põhikohtuasi ei puuduta mitte ainult vanemlikku vastutust, vaid ka ülalpidamiskohustust, mida kõnealune määrus ei reguleeri¹².

44. Seetõttu tuleks esitatud küsimused sõnastada ümber nii, et need viitavad määruse nr 44/2001 artikli 5 punktile 2, mis on kohaldatav seetõttu, et menetlused algatati enne 18. juunit 2011¹³.

45. Samuti tuleb märkida, et eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib oma kahe eelotsuse küsimusega, mida tuleb analüüsida koos, sisuliselt teada, kas määruse nr 44/2001 artikli 35 lõiget 3 ja määruse nr 2201/2003 artiklit 24 saab tõlgendada nii, et need ei keela, et määruse nr 44/2001 artiklis 27 ja määruse nr 2201/2003 artiklis 19 sätestatud samas asjas pooleli olevaid kohtuasju reguleerivate eeskirjade rikkumist kohtu poolt, kuhu pöördui hiljem, võib pidada aluseks selle kohtu otsuse mittetunnustamisele seetõttu, et tunnustamine on vastuolus liikmesriigi, kus taotletakse kohtuotsuse tunnustamist, avaliku korruga, mis hõlmab liidu õiguskorras oluliseks peetavaid menetlusnorme.

¹² Käesolevat ettepanekut küsimused ümber sõnastada tuleb käsitada, arvestades sellega, kuidas Euroopa Kohus sõnastas küsimused ümber 15. veebruari 2017. aasta otsuses W ja V (C-499/15, EU:C:2017:118, punktid 44–46 ja seal viidatud kohtupraktika).

¹³ Tribunale di Teramo (Teramo esimese astme kohus, Itaalia) poole pöördui põhinõudega 22. mail 2007, ta suunas täiendavad nõuded uurimisele 19. jaanuari 2012. aasta kohtumäärusega ning tegi nende kohta 8. juuli 2013 otsuse, mis ei ole jõustunud.

2. Määrustes nr 44/2001 ja nr 2201/2003 samas asjas pooleli olevate kohtuasjade korral ettenähtud mehhanismi olemus

46. Need kaks määrust kohustavad kohut, kuhu pöördui hiljem, samas asjas pooleli olevate kohtuasjade korral oma pädevusest loobuma¹⁴. Euroopa Kohus on märkinud, et „määruse nr 2201/2003^[15] artikkel 19 on sõnastatud väga sarnaselt määruse nr 44/2001 artiklile 27, millega asendati [...] konventsiooni^[16] artikkel 21, ja sellega kehtestatakse neis kahes viimati nimetatud artiklis ettenähtule sarnane süsteem pooleli olevate kohtuasjade lahendamiseks. Seetõttu tuleb arvesse võtta Euroopa Kohtu seisukohti viimati nimetatud artiklite kohta“¹⁷.

3. Samas asjas pooleli olevate kohtuasjade jaoks loodud mehhanism ja selle eesmärk

47. Nagu Euroopa Kohus on juba rõhutanud seoses määrusega nr 2201/2003, on „[l]iidu seadusandja [...] loonud [...] selge ja tõhusa süsteemi pooleli olevate kohtuasjade küsimuse lahendamiseks (vt analoogia alusel määrusele nr 44/2001 kohtuotsus Cartier parfums-lunettes ja Axa Corporate Solutions assurances, C-1/13, EU:C:2014:109, punkt 40)“¹⁸.

48. See mehhanism, mis „põhineb [...] ajalisel järjestusel, milles kohtute poole pöördui“¹⁹, tähendab kohtu jaoks, kuhu pöördui hiljem, seda, et ta peatab menetluse omal algatusel seni, kuni on kindlaks tehtud selle kohtu pädevus, kuhu pöördui esimesena.

49. Euroopa Kohus on täpsustanud: „selleks et esimese kohtumenetluse kohtu pädevus oleks [...] määruse [nr 2201/2003] artikli 19 lõike 1 alusel kindlaks tehtud, piisab kui kohus, kellele hagi esitati esimesena, ei ole omal algatusel deklareerinud, et asi ei allu talle, ja kui ükski kohtuvaidluse pool ei ole kohtualluvust vaidlustanud kuni seisukoha võtmiseni, mida siseriikliku menetlusõiguse kohaselt loetakse asja arutavale kohtule esitatud esimeseks vastuseks teise poole seisukohtadele (vt analoogia alusel kohtuotsus Cartier parfums-lunettes ja Axa Corporate Solutions assurances, C-1/13, EU:C:2014:109, punkt 44)“²⁰.

14 Võib täheldada, et kohustus pidada kinni kohtusse pöördumiste ajalise järjestusest on sätestatud ka määruse nr 4/2009 artiklis 12, mis on rangem kui määruse nr 2201/2003 artikkel 19, kuna selles nõutakse kolmekordset, see tähendab nii aluse, eseme kui ka poolte idententsust. Sama võib öelda ka kolme teise määruse, nimelt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2012. aasta määruse (EL) nr 650/2012, mis käsitleb kohtualluvust, kohaldatavat õigust ning otsuste tunnustamist ja täitmist, ametlike dokumentide vastuvõtmist ja täitmist pärimisasjades ning Euroopa pärimistunnistuse loomist (ELT 2012, L 201, lk 107), nõukogu 24. juuni 2016. aasta määruse (EL) 2016/1103, millega rakendatakse tõhustatud koostööd kohtualluvuse, kohaldatava õiguse ning otsuste tunnustamise ja täitmise valdkonnas abieluvararežiime käsitlevates asjades (ELT 2016, L 183, lk 1), ning nõukogu 24. juuni 2016. aasta määruse (EL) 2016/1104, millega rakendatakse tõhustatud koostööd kohtualluvuse, kohaldatava õiguse ning otsuste tunnustamise ja täitmise valdkonnas registreeritud kooselust tulenevaid varalisi tagajärgi käsitlevates asjades (ELT 2016, L 183, lk 30), artiklite 17 kohta. Kahes viimati nimetatud määruses on täpsustatud, et kui samas asjas pooleli olevate menetluste tõttu menetlus peatatakse, „teatab selle kohtu taotluse korral, kuhu vaidlusega seoses pöördui, iga kohus, kuhu on pöördutud, viivitamata esimesena nimetatud kohtule kuupäeva, millal tema poole pöördui“. Sarnaselt on sõnastatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määruse (EÜ) nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (ELT 2012, L 351, lk 1) artikkel 29. Tuleb märkida, et selle määruse artiklis 33 väljaspool Euroopat samas asjas pooleli olevate kohtuasjade jaoks ette nähtud mehhanism, mis on tähtis uuendus, ei ole võrreldav.

15 Selle määrusega tunnistati kehtetuks nõukogu 29. mai 2000. aasta määrus (EÜ) nr 1347/2000 abieluasjade ja vanemliku vastutusega abikaasade ühiste laste eest seotud asjade kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta (EÜT 2000, L 160, lk 19; ELT eriväljaanne 19/01, lk 209). Selle määruse artikli 11 lõikes 2 olid sätestatud tingimused, mis nägid üksnes lahutuse puhul ette erandi kolmekordse, see tähendab eseme, aluse ja poolte idententsuse põhimõttest.

16 27. septembri 1968. aasta konventsioon kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (EÜT 1998, C 27, lk 1) hilisemate konventsioonidega uute liikmesriikide ühinemise kohta selle konventsiooniga muudetud redaktsioonis.

17 Vt 6. oktoobri 2015. aasta kohtuotsus A (C-489/14, EU:C:2015:654, punkt 27).

18 Vt 6. oktoobri 2015. aasta kohtuotsus A (C-489/14, EU:C:2015:654, punkt 29).

19 Vt 6. oktoobri 2015. aasta kohtuotsus A (C-489/14, EU:C:2015:654, punkt 30).

20 Vt 6. oktoobri 2015. aasta kohtuotsus A (C-489/14, EU:C:2015:654, punkt 34). See tõlgendus, mille eeskujuks oli määruse nr 44/2001 artikli 27 tõlgendus, kehtib ka määruse nr 2201/2003 artikli 19 lõike 2 kohaldamisel. Selline lähenemisviis võimaldab leida lahenduse juhtudel, kus kohus, kuhu pöördui esimesena, ei ole võtnud sõnaselgelt seisukohta oma pädevuse kohta.

50. Konkreetsemalt, nagu Euroopa Kohus on soovitanud, „[k]ui mõlemad menetlused on samade poolte vahel, võib kohus, kuhu pöörduti hiljem, küsitleda vastavalt siseriiklikus õiguses ette nähtud võimalustele poolt, kes esitab pooleli oleva kohtuasja vastuväite, väidetava vaidluse olemasolu ja nõude sisu kohta. Võttes arvesse asjaolu, et määrus nr 2201/2003 põhineb kohtute koostööl ja vastastikusel usaldusel, võib see kohus teatada talle esitatud nõudest kohtule, kuhu pöörduti esimesena, ning juhtida viimase tähelepanu pooleli oleva kohtuasja olukorra esinemise võimalusele, paluda tal edastada teavet tema menetluses oleva nõude kohta ning võtta seisukoht oma pädevuse osas määruse nr 2201/2003 mõttes või edastada talle kõik otsused, mis selles asjas on juba tehtud. Kohus, kuhu pöörduti hiljem, võib pöörduda ka oma liikmesriigi keskasutuse poole“²¹.

51. Määruse nr 2201/2003 artiklis 19²² sätestatud samas asjas pooleli olevaid kohtuasju reguleerivate eeskirjade kohustuslikkus on põhjendatud nende eesmärgiga. Euroopa Kohus on märkinud, et „nende eesmärk on vältida paralleelseid menetlusi eri liikmesriikide kohtutes ja vastuolulisi otsuseid, mis sellest tuleneda võivad“²³.

52. Need aitavad rakendada liikmesriikides tehtud kohtuotsuste automaatse tunnustamise põhimõtet, mis tugineb vastastikuse usalduse põhimõttele.

4. Samas asjas pooleli olevaid kohtuasju reguleeriva eeskirja tingimused ja nende kohaldamine põhikohtuasjale

53. Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt tuleb mõisteid, mida on kasutatud samas asjas pooleli olevate kohtuasjade olukorra määratlemiseks eelkõige määrustes nr 44/2001 ja nr 2201/2003, pidada autonoomseteks.

54. Nii on Euroopa Kohus seda põhimõtet selgelt meelde tuletanud vanemliku vastutuse valdkonnas, tuginedes määruse nr 2201/2003 eesmärkidele ja „asjaolu[le], et määruse artikli 19 lõige 2 ei maini mõistet „pooleli olevad kohtuasjad“, nagu see on kasutusel liikmesriikide erinevates õiguskordades, vaid loetleb määratluselementidena mitu olulist tingimust“²⁴.

55. Abielusidemega seotud nõuete puhul tuleneb määruse nr 2201/2003 artikli 19 lõikest 1, kui seda võrrelda lõikega 2, et ainus tingimus, mida peab konkureeriva menetluse olemasolu tuvastamiseks hindama, puudutab pooli. Euroopa Kohus on seda selgelt öelnud oma 6. oktoobri 2015. aasta kohtuotsuses A²⁵. Ta leidis, et „võib olla tegemist samal ajal pooleli olevate kohtuasjadega, kui kahe erineva liikmesriigi kahes kohtus algatatakse [...] ühe puhul lahusele tuvastamise menetlus ja teise puhul abielu lahutamise menetlus ning kui mõlemale esitatakse abielulahutuse hagi“²⁶.

21 Vt 9. novembri 2010. aasta kohtuotsus Purrucker (C-296/10, EU:C:2010:665, punkt 81). Sellega seoses on väga oluline roll tsiviil- ja kaubandusajaja käsitleval Euroopa kohtute võrgul, mis aitab hõlbustada ja kiirendada õiguslast koostööd nende samas asjas pooleli olevaid kohtuasju reguleerivate sätete või määruse nr 2201/2003 artikli 15 kohaldamisel.

22 Sama kehtib määruse nr 44/2001 artikli 27 puhul vastupidi seotud menetluste korral kohaldatavatele sätetele (selle määruse artikkel 28). Tuleb märkida, et määrus nr 2201/2003, nagu ka eelmine määrus nr 1347/2000, ei sisalda seotud menetluste kohta erieeskirja.

23 Vt 6. oktoobri 2015. aasta kohtuotsus A (C-489/14, EU:C:2015:654, punkt 29 ja seal viidatud kohtupraktika).

24 Vt 9. novembri 2010. aasta kohtuotsus Purrucker (C-296/10, EU:C:2010:665, punkt 66 ja seal viidatud kohtupraktika).

25 C-489/14, EU:C:2015:654. Tuleb märkida, et see otsus tehti rohkem kui kaks aastat pärast põhikohtuasjas kõne all oleva Rumeenia kohtu otsuse jõustumist. Siiski oli selleks ajaks juba mitmes Euroopa Kohtu otsuses kinnitatud mõiste „pooleli olevad kohtuasjad“ autonoomsust.

26 Selle kohtuotsuse punkt 33. Neid juhtumeid on peetud ka „kvaasipooleli olevateks kohtuasjadeks“ või „võltspoleeli olevateks kohtuasjadeks“. Seda väljendit on kasutanud A. Borrás selgitavas aruandes, mis käsitleb abieluasjade kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise konventsiooni, mis on koostatud Euroopa Liidu lepingu artikli K.3 alusel (ELT 1998, C 221, lk 27, eelkõige punkt 54). See selgitus puudutab määruse nr 1347/2000 artiklit 11, mis on olulises osas üle võetud määruse nr 2201/2003 artiklisse 19, milles on lihtsustatud kujul nõutud vaid seda, et abielulahutust, abielu kehtetuks tunnistamist või lahusele käsitlevad menetlused peavad olema algatatud ühete ja samade asjaosaliste vahel, hoolimata nende menetlusseisundist.

56. Kui abielusidet käsitleva menetluse raames on esitatud vanemliku vastutusega seotud nõudeid, kohaldatakse samal ajal pooleli olevaid kohtuasju reguleerivaid eeskirju, mis puudutavad paarisuhte katkestamist²⁷.

57. Sama kehtib ülalpidamise küsimustes, kui määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 2 kohaselt nõue „kaasneb perekonnaseisuga seotud menetlusega“.

58. Pärast lahutuse väljakuulutamist on vanemliku vastutuse küsimuses, kui määruse nr 2201/2003 artikli 12 lõike 2 punkti b kohaldamisest ei tulene teisiti, nõutav määruse artikli 19 lõike 2 kohane eseme ja aluse identsus²⁸. Mis puudutab ülalpidamiskohustusega seotud nõuet, siis käesoleval juhul kohaldatavate määruse nr 44/2001 artiklis 27 sätestatud samas asjas pooleli olevaid kohtuasju reguleerivate eeskirjade kohaselt tuleb tuvastada eseme, aluse ja poolte identsus.

59. Lisaks tuleb märkida, et kohtu, kuhu pöörduti esimesena, eesõigus jääb tingimusel, et ta ei ole oma pädevusest loobunud, kestma pärast seda, kui ta on oma pädevust kohustuslikus korras kontrollinud kooskõlas määruse nr 2201/2003 artikliga 17²⁹ igas menetluse etapis³⁰.

60. Järelikult pidi põhikohtuasjas Rumeenia kohus rakendama alates tema poole pöördumisest nii paarisuhte katkestamist kui ka sellest Rumeenias elavale lapsele tekkivate tagajärgede üle otsustamisel samas asjas pooleli olevate kohtuasjade jaoks ettenähtud mehhanismi, kuna Itaalia kohtul oli lepinguline kohtualluvus³¹.

61. Curtea de Apel București (Bukaresti apellatsioonikohus, Rumeenia) 12. juuni 2013. aasta kohtuotsusest järeldub aga, et Rumeenia kohus kohaldas liidu õigust väärtalt³², lükates tagasi S. Liberato esitatud samas asjas pooleli olevate kohtuasjade vastuväite, mis rajaneb abielusidemega seotud nõuetel. Kõigepealt tugines see kohus nimelt Rumeenia õigusele, milles on sätestatud samas asjas pooleli olevate kohtuasjade eeskirja ja kohtuotsuse seadusjõu tingimused, hindamaks, et „[määruse nr 2201/2003] artikli 19 sõnastusest – kus on selgelt eristatud kolme samas asjas pooleli oleva kohtuasja hüpoteesi, nimelt et „ühtede ja samade asjaosaliste vaheli[st] lahutus-, lahuselu- või vanemliku vastutuse menetlus[t]“ – ilmneb selgelt, et kahel konkureerival hagil peab olema sama vaid üks kolmest esemest ja neil ei tohi olla kahte erinevat tekstis sõnaselgelt ja ammendavalt loetletud eset. [...] [K]äesoleval juhul on neil kahel hagil erinev ese, nimelt lahuselu tunnustamine Itaalias ja abielu lahutamine Rumeenias, mis välistab määruse nr 2201/2003 artikli 19 kohaldamise. Apellatsioonikohus leidis õigesti, et Rumeenia õiguskorras ei tunta lahuselu institutsiooni. Järelikult on selge, et ei ole võimalik „samamus“ sellise teise liikmesriigi kohtusse esitatud hagiga. Isegi kui seda institutsiooni tuntaks, siis tuleb märkida, et abielulahutus ja lahuselu ei ole identsed“.

27 Vt selle kohta Gaudemet-Tallon, H., „Divorce – Divorce prononcé en France – Introduction – Compétence des tribunaux français – Particularités de l'instance“, *JurisClasseur – Droit international*, LexisNexis, Pariis, märts 2017, vihik 547-10, eelkõige punkt 135.

28 Nendele mõistetele antud tõlgenduse kohta vt 9. novembri 2010. aasta kohtuotsus Purrucker (C-296/10, EU:C:2010:665, punktid 67 ja 68 ning seal viidatud kohtupraktika). Vt näitena ka 22. detsembri 2010. aasta kohtuotsus Mercredi (C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, punktid 68 ja 69).

29 Sama kehtib juhul, kui määruse nr 2201/2003 artikli 15 alusel eelistatakse ühe või teise kohtu algatusel selle kohtu pädevust, kus on asja arutamiseks paremad võimalused.

30 Vt selle kontrolli tähtsuse kohta vanemliku vastutuse valdkonnas ja sellega seoses otsuse põhjendamise kohta 15. juuli 2010. aasta kohtuotsus Purrucker (C-256/09, EU:C:2010:437, punkt 73 ja seal viidatud kohtupraktika) ning 15. veebruari 2017. aasta kohtuotsus W ja V (C-499/15, EU:C:2017:118, punktid 51 ja 54). Seoses kohustusega kontrollida pädevust kõigis menetluse etappides võiks sarnase näitena tuua esile 12. novembri 2014. aasta kohtuotsuse L (C-656/13, EU:C:2014:2364, punkt 58 ja seal viidatud kohtupraktika) ning praegu pooleli oleva kohtuasja iq (C-478/17), mis käsitleb määruse nr 2201/2003 artikli 15 kohaldamise tingimusi. Vt kohtujurist Wathelet' ettepanek selles kohtuasjas (C-478/17, EU:C:2018:552).

31 Määruse nr 2201/2003 artikli 12 lõike 1 kohaselt eeldab lepinguline kohtualluvus, et ema ei ole Itaalia kohtu pädevust vaidlustanud (vt käesoleva ettepaneku punkt 23) ja et Itaalia kohus on kontrollinud, kas tema pädevus on kooskõlas lapse parimate huvidega (vt analoogia alusel 1. oktoobri 2014. aasta kohtuotsus E (C-436/13, EU:C:2014:2246, punkt 44)). Sarnase näitena võib tuua ka Euroopa Kohtu presidendi 16. jaanuari 2018. aasta määruse PM (C-604/17, ei avaldata, EU:C:2018:10, punktid 27–29) ning 19. aprilli 2018. aasta kohtuotsuse Saponaro ja Xylina (C-565/16, EU:C:2018:265, punktid 23, 24 ja 33–35 ning seal viidatud kohtupraktika).

32 Vt käesoleva ettepaneku 25. ja 26. joonealune märkus.

62. Lisaks tuleb märkida, et S. Liberato poolt menetluse igas etapis esitatud samas asjas poolleli olevate kohtuasjade vastuväide tugines sellele lepingulisele kohtualluvusele, mis on seotud lahuselu tunnustamise hagiga, ja mitte vanemliku vastutuse või ülalpidamise suhtes kohaldatavatele eeskirjadele.

63. Sellega seoses võib märkida, et alates hetkest, mil Itaalia kohus kuulutas 19. jaanuaril 2012 välja abielusidest puudutava otsuse³³, on samas asjas poolleli olevate kohtuasjade küsimust oluliselt keerulisem analüüsida³⁴. Nimelt sai see jätkuvalt tõusetuda vanemliku vastutusega seoses üksnes seetõttu, et nimetatud kohus luges end pädevaks. Viimane sai minu arvates tuleneda üksnes määruse nr 2201/2003 artikli 12 lõike 2 punkti b – mis tuleb minu meelest ühendada lapse parimate huvide väljaselgitamisega – tõlgendusest³⁵, mis õigustas koostoimes ema nõusolekuga lepingulist kohtualluvust menetluse alguses³⁶.

64. Kuna kõik need tingimused peavad olema täidetud, et õigustada Itaalia kohtu pädevust otsustada täiendavalt Rumeenia otsuse, mis lõpetas samas asjas poolleli olevate kohtuasjade olukorra, tunnustamise üle, on eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesandeks tuvastada, et neid tingimusi on kontrollitud³⁷.

65. Kõiki kaalutlusi silmas pidades tuleb nüüd täpsustada, millised on samas asjas poolleli olevaid kohtuasju reguleerivate eeskirjade järgimata jätmise tagajärjed, arvestades põhikohtuasja asjaolusid.

B. Samas asjas poolleli olevaid kohtuasju reguleerivate eeskirjade järgimata jätmise tagajärjed

66. Kohe algusest peale tuleb juhtida tähelepanu põhikohtuasja erandlikele asjaoludele. Nimelt peab kohus, kuhu pöörduti esimesena ning kus on poolleli ühtede ja samade poolte esitatud ühed ja samad nõuded³⁸, otsustama täiendava nõude üle tunnustada kohtu, kuhu pöörduti hiljem, jõustunud otsust.

67. Seetõttu juba sel põhjusel ei ole, vastupidi Euroopa Komisjoni soovitusel, põhikohtuasjale üle kantav Euroopa Kohtu 22. detsembri 2010. aasta otsus Mercredi³⁹, mille kohaselt samas asjas poolleli olevate kohtuasjade korral „ei mõjuta“ selle kohtu poolt, kuhu pöörduti hiljem, vanemliku vastutuse küsimuses ja menetluse peatamise kohustust eirates⁴⁰ tehtud otsus lahendit, mille peab tegema kohus, kuhu pöörduti esimesena⁴¹. Nimelt tõi Euroopa Kohus 22. detsembri 2010. aasta otsuse Mercredi⁴² punktis 67 välja, et kohtu, kuhu pöörduti hiljem, vaidlusalune otsus ei olnud jõustunud. Lisaks põhjendasid kõnealuses kohtuasjas erilahenduse leidmist ka ebakindlus lapse elukoha suhtes ja asjaolu, et käimas oli tema tagasitoomist puudutav menetlus.

33 Lahuselu tunnustamise otsuse väljakuulutamise tagajärgi ei tundu olevat arutatud, ehkki pärast seda kuupäeva tehti Rumeenias kaks otsust, nimelt 3. detsembri 2012. aasta kohtuotsus ja 12. juuni 2013. aasta kohtuotsus, millega jäeti rahuldamata S. Liberato apellatsioonkaebus.

34 Määruse nr 2201/2003 artikli 12 lõike 2 punkti a kohaselt lakkab lepinguline kohtualluvus niipea, kui lahuselu taotluse kohta tehtud otsus on jõustunud. Peale selle, nagu Euroopa Kohus on seda märkinud 28. juuni 2018. aasta kohtuotsuses HR (C-512/17, EU:C:2018:513, punkt 59 ja seal viidatud kohtupraktika), mis käsitleb määruse nr 2201/2003 artikli 8 lõike 1 tõlgendamist, „leidis liidu seadusandja, et lapse harilikule viibimiskohale geograafiliselt lähedased kohtud saavad kõige paremini hinnata lapse huvides võetavaid meetmeid“.

35 Euroopa Kohus ei ole selle sätte kohaldamise suhtes võtnud sõnaselget seisukohta. Vt selle kohta kohtujurist Wathelet' ettepanek kohtuasjas iq (C-478/17, EU:C:2018:552, punkt 45). See tõlgendus võiks tuleneda järgnevast kommentaarist: Pataut, E., ja Gallant, E., „Article 12: Prorogation of jurisdiction“, Magnus, U., ja Mankowski, P., „European Commentaries on Private International Law, Brussels IIbis Regulation“, IV. kd, Sellier European Law Publishers, Otto Schmidt, Köln, 2017, punkt 41 (lk 160). Sellist võimalust ei ole nähtud järgmises artiklis: Joubert, N., „Autorité parentale – Conflits de juridictions“, *JurisClasseur – Droit international*, LexisNexis, Pariis, märts 2009, vihik 549-20, eelkõige punkt 44.

36 Seda analüüsi tuleb seostada 1. oktoobri 2014. aasta kohtuotsuses E (C-436/13, EU:C:2014:2246, punktid 45–47 ja 49) ning 15. veebruari 2017. aasta kohtuotsuses W ja V (C-499/15, EU:C:2017:118, punktid 51 ja 52) esitatud analüüsiga.

37 Minu arvates peab Itaalia viimase kohtu otsusest selgelt nähtuma, et ta tegi otsuse pärast seda, kui oli kontrollinud, võttes arvesse lapse parimaid huviseid, lepingulist kohtualluvust, millega nõustuti pärast Itaalia esimese kohtu poole pöördumist 2007. aastal.

38 Tuletan meelde, et poolte identsus on ülalpidamist puudutava nõude puhul kohustuslik. Abielusidemega seotud nõude kohta on Itaalia kohus teinud jõustunud otsuse.

39 C-497/10 PPU, EU:C:2010:829.

40 Vt kohtuotsuse punktid 68 ja 69.

41 Vt kohtuotsuse punkt 70.

42 C-497/10 PPU, EU:C:2010:829.

68. Järelikult tuleb põhikohtuasjas samas asjas pooleli olevaid kohtuasju reguleerivate eeskirjade rikkumise küsimust analüüsida määrustes nr 2201/2003 ja nr 44/2001 sätestatud mittetunnustamise põhjuste alusel.

69. Pooleli oleva menetluse raames, mis ei käsitle enam paarisuhte katkestamist⁴³, leidis eelotsusetaotluse esitanud kohus õigesti, et määruses nr 2201/2003 ette nähtud mittetunnustamise põhjuste hulgast tuleb ainult määruse nr 2201/2003 artikli 23 punktis a sätestatud kriteeriumi, et vanemliku vastutuse küsimuses tehtud otsuse tunnustamine on oluliselt vastuolus selle liikmesriigi avaliku korraga, kus taotletakse vanemlikku vastutust⁴⁴, analüüsida koostoimes määruse artikliga 24. Nimelt välistab see avaliku korra kriteeriumi kohaldamise nimetatud määruse artiklites 3–14 sätestatud kohtualluvuse eeskirjadele.

70. Euroopa Kohus on sellist küsimust juba analüüsinud kohtuotsuses P.

71. Selles kohtuasjas kõne all olevate asjaolude erinevus⁴⁵ põhikohtuasja asjaoludest ei näi mulle otsustava tähtsusega, kuna ühelt poolt käsitleb Euroopa Kohtu otsus kohtualluvuse või samaaegsete menetluste koordineerimise eeskirjade suhestatust nendega, mis lubavad jätta tunnustamata liikmesriigis tehtud otsused, ning teiselt poolt põhineb see üldpõhimõtetel, mis on peaaegu üksüheselt üle võetud 16. juuli 2015. aasta kohtuotsusest Diageo Brands⁴⁶.

72. Kohtuotsuses P väljendas Euroopa Kohus oma tahet kohaldada ühte ja sama otsuse mittetunnustamise põhjuste kitsast kontseptsiooni, tuginedes sellele, mille kasuks otsustati määruse nr 44/2001 kohaldamisel; seetõttu on – põhikohtuasjas õnneliku juhuse alusel kahe kohaldatava määruse tõttu – põhjendatud võtta see otsus aluseks eelotsusetaotluse esitanud kohtu eelotsuse küsimustele vastamisel.

73. Euroopa Kohus tuletas ühelt poolt meelde, et „vastavalt määruse [nr 2201/2003] põhjendusele 21 lähtub määrus kontseptsioonist, et liikmesriigis tehtud kohtuotsuste tunnustamine ja täitmisele pööramine peaks põhinema vastastikuse usalduse põhimõttel ja mittetunnustamise põhjusi peaks olema võimalikult vähe“⁴⁷, ja teiselt poolt, et „[s]elles süsteemis tuleb määruse nr 2201/2003 artiklit 23, mis sätestab [vanemliku vastutuse küsimuses tehtud] kohtuotsuse tunnustamisest keeldumise alused, tõlgendada kitsalt, kuna see on takistus selle määruse [...] põhieesmärkide saavutamisele“⁴⁸.

43 Vastuolu puudumise kohta abielulahutuse otsuse ja lahuselü tunnustamise otsuse vahel vt 26. joonealuses märkuses viidatud A. Borráse selgitav aruanne, eelkõige selle punkt 71.

44 Sama kehtib ülalpidamiskohustusega seotud küsimustes. Kohaldatakse määruse nr 44/2001 artikli 34 punkti 1 ja artikli 35 lõiget 3.

45 Vaidlusaluse otsuse tegi kohus, kuhu pöörduiti esimesena. Vaidlus puudutas lapse elukohta ja seetõttu selle kohtu pädevust ning väidet, et ta eiras otsuse tegemisel määruse nr 2201/2003 artikli 15 kehtestatud kohustusi.

46 C-681/13, EU:C:2015:471 (punktid 40–42 ja 44).

47 Kohtuotsuse P punkt 35.

48 Kohtuotsuse P punkt 36. Alles väga hiljuti tuletas Euroopa Kohus oma 15. veebruari 2017. aasta kohtuotsuses W ja V (C-499/15, EU:C:2017:118, punkt 50 ja seal viidatud kohtupraktika) meelde, et kohtuotsuste vastastikuse tunnustamise põhimõte on „tõelise õigusruumi loomise nurgakivi“; see sõnastus tuleneb määruse nr 2201/2003 põhjendusest 2.

74. Need eesmärgid ja põhimõtted õigustasid seda, et liidu seadusandja keelab määruse nr 2201/2003 artiklis 24 liikmesriigi kohtu pädevuse igasuguse kontrollimise⁴⁹, ning „täpsustab isegi konkreetset, et sama määruse artikli 23 punkti a ei saa kasutada sellise kontrolli läbiviimiseks“⁵⁰ seoses määruse artiklitega 3–14⁵¹. See alusreegel, millest ei ole võimalik ei otse ega kaudselt kõrvale kalduda, tuleneb ka kohtualluvuse eeskirjade ühtlustamisest ja eeldusest, et iga kohus neid tema poole pöördumisel nõuetekohaselt kontrollib.

75. Eelnimetatud põhjustel laiendas Euroopa Kohus kohtuotsuses P niisuguse kriteeriumi, et tunnustamine on vastuolus selle liikmesriigi avaliku korraga, kus tunnustamist taotletakse, kohaldamise keeldu määruse nr 2201/2003 artiklile 15⁵².

76. Ehkki määruse artikkel 19, nagu ka kõnealune artikkel 15, asub määruse II peatükis „Kohtualluvus“, ei täienda see siiski 1. ja 2. jaos sisalduvaid kohtualluvuse erisätteid, kuna see asub 3. jaos „Ühissätted“.

77. Sellegipoolest leian, et kohtuotsuse P lahendus tuleb üle kanda. Nimelt, kui kohus, kuhu pöörduti esimesena, kontrollib, otsustades täiendava nõude üle tunnustada teise kohtu otsust, kas kohus, kuhu pöörduti hiljem, on samas asjas pooleli olevaid kohtuasju reguleerivaid eeskirju õigesti kohaldanud, ja seega põhjuseid, miks ta ei ole oma pädevusest loobunud, kontrollib kohus, kuhu pöörduti esimesena, seda, kuidas kontrollis oma pädevust kohus, kuhu pöörduti hiljem. Kuid määruse nr 2201/2003 artikli 24 kohaselt ei tohi ta seda teha.

78. Peale selle ei saa kohtualluvuse eeskirjade rakendamise tingimuste tõttu, mida olen eelpool selgitanud, see kontroll piirduda kohtusse pöördumise kuupäevade kontrollimisega. Järelikult võib nende eeskirjade järgimata jätmise tõsiduse hindamine otsuse tunnustamise etapis osutada sama problemaatiliseks. On võimalik ette kujutada, eriti vanemliku vastutusega seotud küsimustes ja lepingulise kohtualluvuse puhul, et kohtutevahelise teabevahetuse järel loobub kohus, kuhu pöörduti esimesena, oma pädevusest just kohtualluvuse kriteeriumide tõttu, milleks on lähedus lapse elukohaga ja lapse parimad huvid⁵³.

79. Peale selle, nagu Euroopa Kohus on märkinud kohtuotsuses P, „[ei või] kohtuotsuse tunnustamise või täitmisele pööramise taotluse saanud riigi kohus [...] keelduda tunnustamast teises liikmesriigis tehtud kohtuotsust vaid sel põhjusel, et ta leiab, et selles otsuses on liikmesriigi või liidu õigust valesti kohaldatud, vastasel juhul seaks ta ohtu määruse nr 2201/2003 eesmärgi“⁵⁴. Seega tundub keeruline õigustada, et kohtualluvuse konflikti⁵⁵ lahendamata jätmist paralleelsete menetluste korral koheldaks rangemalt, kui kohtualluvuse kontrollimata jätmist⁵⁶ või sealjuures tehtud vigu, mida määruse nr 2201/2003 artikli 24 ja mitme teise liidu määruse sätte kohaselt üldse ei kontrollita.

49 See keeld esineb enamikus määrustes, kuna ta moodustab vastastikuse usalduse põhimõttega ühtse terviku. Vt eelkõige määruse nr 1215/2012 artikli 45 lõige 3 ning määruste 2016/1103 ja 2016/1104 artiklid 39. Euroopa Kohtu jaoks on selle näol tegemist üldpõhimõttega, vt 28. märtsi 2000. aasta kohtuotsus Krombach (C-7/98, EU:C:2000:164, punkt 31).

50 Vt kohtuotsuse P punkt 42.

51 Selle viite tõttu erineb asjaomase artikli sõnastus määruse nr 44/2001 artikli 35 lõike 3 sõnastusest, mis on üldine: „[...] otsuse teinud liikmesriigi kohtu pädevust [ei või] kontrollida. Artikli 34 punktis 1 osutatud avaliku korraga seonduvat kontrolli kohtualluvuse puhul teha ei või.“

52 Vt kohtuotsuse P punkt 45.

53 Vt 28. juuni 2018. aasta kohtuotsus HR (C-512/17, EU:C:2018:513, punkt 59 ja seal viidatud kohtupraktika).

54 Vt kohtuotsuse P punkt 46, milles tuletatakse meelde otsuse kontrollimise keelust tulenevat väljakujunenud reeglit (vt eelkõige määruse nr 44/2001 artikkel 36 ja artikli 45 lõige 2 ning määruse nr 2201/2003 artikkel 26).

55 Väljend, mida on kasutatud 16. juuli 2009. aasta kohtuotsuses Hadadi (C-168/08, EU:C:2009:474, punkt 56) ja 9. oktoobri 2014. aasta kohtuotsuses C (C-376/14 PPU, EU:C:2014:2268, punkt 37).

56 Vt näitena kohtuotsus P, ning 15. veebruari 2017. aasta kohtuotsus W ja V (C-499/15, EU:C:2017:118). Vt ka järgmised tähelepanekud: Joubert, N., „La résidence de l'enfant du divorce face à la demande de modification de la décision relative à la garde et aux aliments“, *Revue critique de droit international privé*, Dalloz, Pariis, 2018, lk 138–142, eriti punkt 9 (lk 140 ja 141).

80. Järeldan kõikidest nendest asjaoludest, et ehkki määruse nr 2201/2003 artiklis 24 ei ole selgelt viidatud määruse artiklile 19, tuleb seda tõlgendada nii, et selles sätestatud otsuse teinud kohtu pädevuse kontrollimise keeld kehtib ka samas asjas pooleli olevaid kohtuasju reguleerivate eeskirjade rikkumise puhul⁵⁷.

81. Mis puudutab ülalpidamisega seotud nõudeid, siis tuleb märkida, et mingit probleemi ei teki määruse nr 44/2001 artikli 35 lõike 3 sõnastuse tõttu⁵⁸.

82. Kõikide nende kaalutluste põhjal teen Euroopa Kohtule ettepaneku otsustada, et määruse nr 44/2001 artikli 35 lõiget 3 ja määruse nr 2201/2003 artiklit 24 tuleb tõlgendada nii, et need keelavad selle, et määruse nr 44/2001 artiklis 27 ja määruse nr 2201/2003 artiklis 19 sätestatud samas asjas pooleli olevaid kohtuasju reguleerivate eeskirjade rikkumine kohtu poolt, kuhu pöörduiti hiljem, oleks aluseks tema otsuse mittetunnustamisele seetõttu, et tunnustamine on vastuolus selle liikmesriigi avaliku korraga, kus taotletakse kohtuotsuse tunnustamist.

83. Terviklikkuse huvides täpsustan, et kui leitakse, et avaliku korra kriteerium on kohaldatav, siis on taas kohtuotsusega P kehtestatud piirangud, mis tuleb üle kinnitada⁵⁹.

84. See kohtuotsus tugineb põhimõtetele, mida on korduvalt kinnitatud seoses mitmes kohtuotsuste vaba liikumist korraldavas määruses sätestatud mittetunnustamise põhjuste tõlgendamisega⁶⁰, ning liidu seadusandja nõudele võtta arvesse „lapse huve“⁶¹, juhul kui keeldutakse tunnustamast vanemliku vastutuse küsimuses tehtud otsust, arvestades samas, et kogu aeg on võimalus, et last puudutavaid otsuseid muudetakse.

85. Järelikult tuleb taas otsustada, et „määruse nr 2201/2003 artikli 23 punkti a tuleb tõlgendada nii, et juhul kui ei ole ilmselgelt rikutud sellist õigusnormi, mida lapse huve silmas pidades loetakse liikmesriigi õiguskorras ülioluliseks, või selles õiguskorras põhiõigusena tunnustatud õigusi, ei luba see säte selle liikmesriigi kohtul, kes leiab, et ta on pädev tegema otsust lapse hooldusõiguse küsimuses, keelduda tunnustamast teise liikmesriigi kohtu otsust selle lapse hooldusõiguse kohta“⁶².

86. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et samas asjas pooleli olevaid kohtuasju reguleerivate eeskirjade rikkumine on tulenevalt funktsioonist, mis neil eeskirjadel on liidus kohtuotsuste automaatse tunnustamise süsteemis, vastuolus menetlusliku avaliku korra põhimõttega, mis tagab otsuste liikumise.

57 Arvestades selle küsimuse, nagu ka kohtuotsuses P lahendatud küsimuse tähtsust, võiks soovitada teha määruse nr 2201/2003 uuestisõnastamise korral artikli 24 kohta ettepaneku. Võib täheldada, et kohtualluvuse eeskirjade kohta ei pakutud välja ühtegi muudatust esialgses eelnõus, nimelt ettepanekus: nõukogu määrus, mis käsitleb kohtualluvust, abieluasjade ja vanemliku vastutusega seotud kohtuasjades otsuste tunnustamist ja täitmist, ning rahvusvahelisi lapserööve (COM(2016) 411 final), ega seda ettepanekut käsitlevas Euroopa Parlamendi 18. jaanuari 2018. aasta seadusandlikus resolutsioonis, mis on kättesaadav järgmisel veebiaadressil:
<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2018-0017+0+DOC+XML+V0//ET>. Selle eelnõu üle Euroopa Liidu Nõukogus toimunud arutelude viimase seisu kohta vt *Europe Daily Bulletin* nr 12033, *Agence Europe*, 5. juuni 2018, lk 2.

58 Vt käesoleva ettepaneku 51. joonealune märkus.

59 Vt selle kohtuotsuse punktid 35–39, ning 16. juuli 2015. aasta kohtuotsus Diageo Brands (C-681/13, EU:C:2015:471), millele on osutatud kohtuotsuse P punktides 37 ja 39, mis võimaldab otsustada sama lahenduse kasuks ka ülalpidamist puudutavates küsimustes, mida reguleerib määrus nr 44/2001.

60 Vt määruse nr 44/2001 kohta hiljutise näitena 25. mai 2016. aasta kohtuotsus Meroni (C-559/14, EU:C:2016:349, punktid 38–42 ja seal viidatud kohtupraktika).

61 Vt kohtuotsuse P punkt 39. Vt ka käesoleva ettepaneku punkt 93.

62 Vt kohtuotsuse P punkt 53.

87. Sellise kvalifikatsiooniga ei saa aga nõustuda, kuna nende eeskirjade tähtsus ei ole võrreldav nende omaga, mille puhul Euroopa Kohus on asunud seisukohale, et otsuse tunnustamine oleks vastuolus liidu menetlusliku avaliku korraga⁶³. Selline hinnang peab olema kooskõlas eespool esitatud põhimõtetega, nimelt määruse nr 2201/2003 artiklis 23 sätestatud mittetunnustamise põhjuste piiratuse, avaliku korra tingimuse kohaldamise erandlikkuse ja sellega, et selle liikmesriigi kohtul, kus tunnustamist taotletakse, on keelatud jätta tunnustamata teise liikmesriigi otsus vaid sel põhjusel, et tema hinnangul on liidu õigust valesti kohaldatud.

88. Olen täiesti teadlik oma analüüsi mõjust samas asjas pooleli olevaid kohtuasju reguleerivate eeskirjade teada-tuntud kuritarvitamise kontekstis, mida julgustab kohtualluvuse aluste suur hulk määruses nr 2201/2003, eriti sellise liikmesriigi kohtusse pöördumise korral, mille õigus ei võimalda kohe lahutust nõuda⁶⁴.

89. Samuti võiks väita, et selle lahenduse väga laia kohaldamisala tõttu, mida ei saa piirata perekonnaasjadega, on oht, et mitmes liidu määruses esineva kohustusliku eeskirja rikkumise eest karistamata jätmise raputab tõsiselt kohtuotsuste automaatse tunnustamise põhimõtte alustalasid.

90. Siiski ei saa sellele hirmule järele anda, kuna need määrused põhinevad just nimelt liikmesriikide kohtute vastastikusel koostööl ja usaldusel ning kuna rakendada tuleb sama loogikat kui see, mille alusel tunnustatakse ja täidetakse igas liikmesriigis tehtud otsuseid⁶⁵.

91. Järelikul ei ole põhimõtteliselt kujuteldav, et samas asjas pooleli olevaid kohtuasju reguleerivate eeskirjade järgimata jätmise juhtumite arv kasvab, seda enam, et vastupidi Rumeenia kohtule põhikohtuasjas on liikmesriikide kohtud alates 2015. aastast teadlikud määruse nr 2201/2003 artikli 19 lõike 1 tõlgendusest ning nad saavad tänu põhikohtuasjale tulevikus kasutada Euroopa Kohtu täiendavat tõlgendust samas asjas pooleli olevaid kohtuasju reguleerivate eeskirjade kohaldamise tingimuste ja korra kohta perekonnaõiguslikes vaidlustes⁶⁶.

92. Peale selle tuleb rõhutada, et kohtutel on võimalik ennetada menetluskonfliktidega olemuslikult seotud probleeme eelnevalt kirjeldatud⁶⁷ õiguslase koostöö ja kohtute vahelise dialoogi abil, ammutades inspiratsiooni ka määruse nr 1215/2012 artikli 29 lõikest 2 ning määruste 2016/1103 ja 2016/1104 artiklitest 17⁶⁸.

63 Vt 28. märtsi 2000. aasta kohtuotsus Krombach (C-7/98, EU:C:2000:164) ja 2. aprilli 2009. aasta kohtuotsus Gambazzi (C-394/07, EU:C:2009:219), vt sarnase näitena ka 25. mai 2016. aasta kohtuotsus Meroni (C-559/14, EU:C:2016:349).

64 Vt näitena viivitustaktikate kohta, mille puhul kasutatakse ära lahusele ja abielulahutuse samastamist ning samas asjas pooleli olevate kohtuasjade eeskirjast tulenevat viivitust abielulahutuse taotluse menetlemisel, Bonomi, A., „La compétence internationale en matière de divorce, quelques suggestions pour une (improbable) révision du règlement Bruxelles II bis“, *Revue critique de droit international privé*, Dalloz, Pariis, 2017, lk 511–534, eelkõige lk 528–530 (punkt a), ning viide 80. joonealuses märkuses järgmisele kommentaarile: Mankowski, P., „Article 19: Lis pendens and dependent actions“, Magnus, U., ja Mankowski, P., *op. cit.*, punkt 37 (lk 249 ja 250).

65 Vt selle kohta 16. juuli 2015. aasta kohtuotsus Diageo Brands (C-681/13, EU:C:2015:471, punkt 40).

66 Seda tõlgendust tuleb kombineerida Euroopa Kohtu poolt juba tehtud otsustega määruse nr 4/2009 kohta, mida kohaldatakse ülalpidamiskohustusega seotud asjades alates 18. juunist 2011.

67 Vt käesoleva ettepaneku punkt 50.

68 Vt selle kohta väga huvitavad ettepanekud, mis on tehtud teose Niboyet, M.-L., ja Geouffre de la Pradelle, G., „*Droit international privé*“, 6. tr, Librairie générale de droit et de jurisprudence, Collection „Manuels“, Pariis, 2017, punktides 621 ja 622 (lk 424–426).

93. Väidan ka, et vanemliku vastutuse küsimustes – võttes arvesse lapse parimaid huve, mis peaks suunama igat lahendust⁶⁹ – on otsuste tunnustamisega seotud probleemide ennetamine kohustuslik. Sellega seoses oleks põhikohtuasjas tulnud Euroopa Kohtule anda võimalus teha otsus samas asjas pooleli olevaid kohtuasju reguleeriva eeskirja tingimuste üle juba varem⁷⁰. Lisaks oleks olnud võimalik määruse nr 2201/2003 artiklis 15 ette nähtud menetluse rakendamine ühe poole taotlusel või ühe kohtu algatusel⁷¹.

94. Kui erandlikel asjaoludel peaks samas asjas pooleli olevaid kohtuasju reguleerivate eeskirjade rikkumine tulenema kohaldatavate määruste ja Euroopa Kohtu praktika eiramisest või kui see toob kaasa vastuolu kõrgema väärtusega menetlusõigustega nagu need, mis näiteks tagavad selle vanema seisukoha ärakuulamise, kellega laps ei ela,⁷² ning mõistliku menetlusaja järgimise, siis tundub mulle õigustatud tuginemine mittetunnustamise põhjusele, mis tuleneb selle riigi, kus tunnustamist taotletakse, avalikust korrast, mis hõlmab liidu õiguses tunnustatud põhiõigusi.

95. Viimaks tuleb meelde tuletada, et komisjon võib analüüsida võimaliku liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluse algatamist⁷³ liikmesriigi õiguse või liidu õiguse väära kohaldamise korral ja puudujääkide esinemisel igas liikmesriigis kehtestatud õiguskaitsevahendite süsteemis, mida täiendab ELTL artiklis 267 sätestatud eelotsusetaotluste mehhanism, mida tuleb rakendada avaliku korra rikkumise varasemaks ärahoidmiseks⁷⁴.

IV. Ettepanek

96. Esitatud põhjendustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Corte suprema di cassazione (Itaalia kassatsioonikohus) esitatud eelotsuse küsimustele järgmiselt:

Nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades artikli 35 lõiget 3 ja nõukogu 27. novembri 2003. aasta määruse (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1347/2000, artiklit 24 tuleb tõlgendada nii, et need keelavad selle, et määruse nr 44/2001 artiklis 27 ja määruse nr 2201/2003 artiklis 19 sätestatud samas asjas pooleli olevaid kohtuasju reguleerivate eeskirjade rikkumine kohtu poolt, kuhu pöörduiti hiljem, oleks aluseks tema otsuse mittetunnustamisele seetõttu, et tunnustamine on vastuolus selle liikmesriigi avaliku korraga, kus tunnustamist taotletakse.

69 Vt näiteks samas asjas pooleli olevate kohtuasjade tõttu menetluse peatamise piirangute kohta, mille Euroopa Kohus on kehtestanud puhuks, kui kohtult, kuhu pöörduiti esimesena, ei saada vastust, 9. novembri 2010. aasta kohtuotsus Purrucker (C-296/10, EU:C:2010:665, punktid 82–84). Vt ka nõukogu eelnõu määruse nr 2201/2003 uuestisõnastamise kohta, millele on viidatud käesoleva ettepaneku 57. joonealuses märkuses ja kus seda põhimõtet on tugevamalt väljendatud.

70 Tuleb märkida, et praegusel juhul on vanemlikku vastutust ja ülalpidamist käsitlevate nõuete menetlemine seoses 2006. aasta veebruaris sündinud ja 2006. aasta oktoobrist Rumeenias elava lapsega Itaalias pooleli juba 11 aastat (kohtu poole pöörduiti 2007. aasta mais ning esimene sisuline otsus tehti 2013. aasta juulis pärast 2012. aasta jaanuaris esitatud apellatsioonkaebust) ning et vaidlus käsitleb Rumeenias viis aastat tagasi (12. juunil 2013) jõustunud otsuse tunnustamist.

71 Vt eelkõige üldpõhimõtete meelde tuletamiseks määruse nr 2201/2003 artikli 15 kohaldamisel 27. oktoobri 2016. aasta kohtuotsus D (C-428/15, EU:C:2016:819, punkt 43).

72 Vt sarnase näitena 28. märtsi 2000. aasta kohtuotsuse Krombach (C-7/98, EU:C:2000:164) punkt 44, mille kohaselt „tuleb avaliku korra tingimusele tuginemist võimalikuks pidada üksnes erandjuhtudel, mil selle riigi õigusaktides, kus otsus on tehtud, ja [27. septembri 1968. aasta] konventsioonis [kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (hilisemate konventsioonidega uute liikmesriikide ühinemise kohta selle konventsiooniga muudetud redaktsioonis)] eneses ette nähtud tagatised ei olnud piisavad kaitsmaks kostjat tema õiguse – nagu see on ette nähtud [4. novembril 1950. aastal Roomas allkirjastatud inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonis] – kaitsta end selles kohtus, kus otsus on tehtud, selge rikkumise eest“, ning 25. mai 2016. aasta kohtuotsus Meroni (C-559/14, EU:C:2016:349, punktid 44–46 ja seal viidatud kohtupraktika).

73 Vt 16. juuli 2015. aasta kohtuotsus Diageo Brands (C-681/13, EU:C:2015:471, punkt 55).

74 Vt 25. mai 2016. aasta kohtuotsus Meroni (C-559/14, EU:C:2016:349, punkt 47 ja seal viidatud kohtupraktika).